

Winter 2014 nr. 231

Lepista flaccida, Wim Pauw

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

GIDSENGIDS

A G E N D A

Wanneer	Start	Activiteit	Waar / info
10 jan.	14.00 uur	Nieuwjaarswandeling	Theehuis Sprakel in 't Bos, Overmaatweg 45
31 jan.		Afsluiting Cursus landschapsgids	Hof Espelo
12 febr.	13.30 uur	Interne winterwandeling Lonnekermeer	Leutinkveldweg, via Nieuwe Grensweg (vanaf Hengelo), na spoorwegovergang linksaf. tel.4336990
26 maart	19.30 uur	Jaarvergadering	NIVON-centrum
16 juni		Slootjesmiddag	
woensdag	9 – 12 uur	Werkochtend in de heemtuin	Tel. 053-4773340

Kijk eens op onze website en zie daar de Gidsengids in kleur!

Bent u bereikbaar via e-mail, dan verzoeken we u vriendelijk uw e-mailadres door te geven aan het secretariaat.

Van de voorzitter

Het is november, de blaadjes zijn nog niet eens allemaal van de bomen. Vorst is er nog niet geweest. Het lijkt nog heel ver weg maar: de Nieuwjaars bijeenkomst moet al weer aangekondigd worden. Het wordt volgens traditie een wandeling op zaterdagmiddag ergens aan de rand van Enschede. Er bleek zelfs een heel leuk plekje te vinden waar we nog niet eerder waren: Sprakel in het bos! Hier hopen we heel veel leden(en partners) te kunnen verwelkomen op 10 januari voor de wandeling, of alleen voor de koffie, zodat we elkaar een gelukkig nieuwjaar kunnen wensen.

Deze gidsengids is weer heel goed gevuld met mooie en informatieve verhalen. Veel leuke verslagen geven een goed beeld van onze activiteiten van deze nazomer en herfst, zoals van de paddenstoelenwandeling en de schoolwandelingen, de Nacht van de Nacht en niet te vergeten het poelen pompen, waarover een spetterend verslag te lezen is. En er is nog veel meer!

Een ongebruikelijke activiteit was onze deelname aan de motiemarkt. Gelukkig was die activiteit succesvol, en terugkijkend kan ik zeggen: ook leerzaam.

Ik moet één bijzonder artikel in ieders aandacht aan bevelen: Tineke 's verhaal over salamanders uit het vorige nummer heeft een vervolg gekregen. Richard Struijk, al vele jaren erelid van onze afdeling, heeft zijn jeugdervaringen met het kweken van salamanders voor ons op papier gezet.

Ik wens jullie allemaal veel lees plezier! En namens het bestuur:

Fijne feestdagen en een gelukkig 2015!

Hanneke

Overlijden

Op 25 september overleed Henk Zorn.

Zelf was Henk geen lid van IVN Enschede,
maar zijn vrouw Heddie was dat wel.

In de vele jaren die zij actief was in de afdeling kwam ook Henk geregeld mee. Hij is daarmee vooral bij wie al wat langer lid van onze afdeling is een bekende verschijning.

We wensen Heddie veel sterkte met dit verlies.

Het bestuur

Nieuwjaarsbijeenkomst op zaterdag 10 januari

Begin van het nieuwe jaar wensen we elkaar traditiegetrouw alle goeds voor het komende jaar.

Deze keer gaan we naar 't Vaneker.

We starten om 14.00 uur bij Theehuis Sprakel in 't Bos, Overmaat 45. We wandelen door Lonneker dreven en de stadsrand van Enschede.

Na de wandeling hebben we, vanaf $\pm$ 15.45 uur, een gezellig samenzijn gepland bij Theehuis Sprakel in 't Bos met koffie en thee en iets lekkers.

We zouden het gezellig vinden als leden voor wie een wandeling moeilijk is wel voor de koffie komen (dit willen we wel graag van te voren weten, via tel. 053-4336990).

Het bestuur

Bezuinigingen op Natuureducatie afgewend!

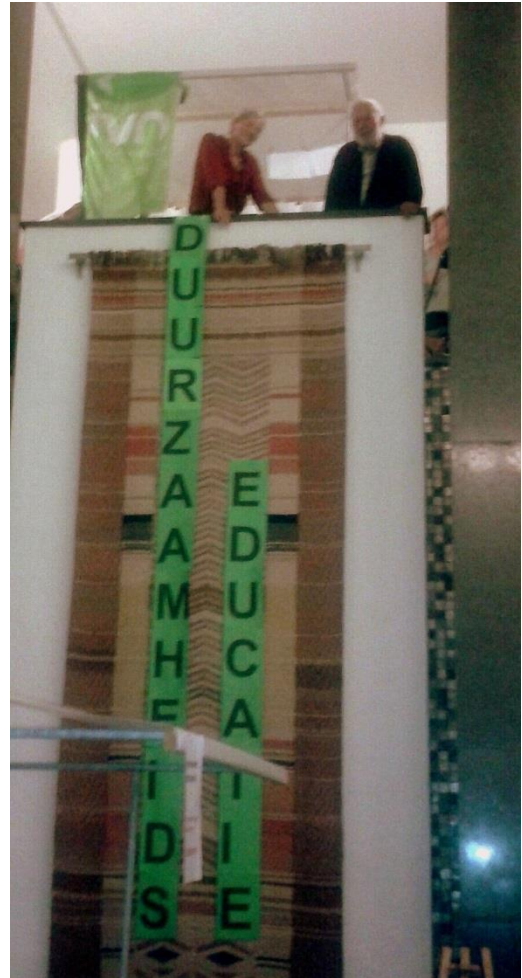
Kort voor de herfstvakantie verscheen er een bericht in TC Tubantia over de voorgenomen bezuinigingen van de gemeente Enschede. Tot schrik van verschillende leden stond daarin dat er 20.000 euro bezuinigd zou worden op de NME of, zoals dat tegenwoordig genoemd wordt, duurzaamheidseducatie.

Dat zou het eind van de activiteiten voor de scholen betekenen, zoals wij die nu kennen. Niet alleen de schoolwandelingen van IVN, maar ook Hennik en Dika, bijenlessen en bezoeken aan melkveehouderijen.

Als het enigszins mogelijk was moest daar een stokje voor gestoken worden. Zonder de organisatorische begeleiding van de mensen van de afdeling ONS van de gemeente en hun deskundige ondersteuning zou er van dit vrijwilligerswerk, dat wij onmisbaar vinden weinig over blijven.

Thea gaf ons de hint dat we als vrijwilligers ons probleem met deze bezuiniging onder de aandacht van de raadsleden konden brengen op de Motiemarkt in het stadhuis op maandag 27 oktober. Ze hielp de verschillende vrijwilligers groepen met elkaar in contact te brengen, maar verder was dit geen werk voor een ambtenaar. We verwachtten dat de meeste leden van de gemeenteraad niet wisten dat er achter deze 20.000 euro meer dan 70 vrijwilligers met meer dan 2500 uren werk per jaar schuil gingen.

Na heel wat mailtjes en telefoontjes is het gelukt om met een stuk of twaalf vrijwilligers van vier groeperingen twee kraampjes op de motiemarkt te bemensen. De kraampjes werden gezellig en informatief aangekleed. Er liepen Hennik en Dika's in vol ornaat rond en we hadden een pamflet om uit te delen met de informatie die we de raadsleden wilden geven en adressen om later contact met ons op te nemen. Het werd een drukke avond. We hebben gepraat met leden van alle aanwezige raadsfracties en van sommige met diverse leden. Alle gesprekken werden geregistreerd op marktformulieren, waarmee we ook aan de marktmeester verslag uit moesten brengen van onze avond.

Ook kwam er een journalist langs, die een paar dagen later contact op nam en een leuk artikel in de krant verzorgde.

Hoe verder de avond vorderde hoe meer vertrouwen we erin kregen dat dit ten goede gekeerd zou worden. De week erna volgden nog wat gesprekken met verschillende raadsleden en kregen we de zekerheid dat er een motie ingediend zou worden om deze bezuiniging tegen te houden.

Toch bleef het spannend tot de begrotingsbehandeling op 10 november. Een enkeling is op de publieke tribune gaan zitten. Iets gemakkelijker was het de vergadering live te volgen op de site van de raad (www.raad053.nl).

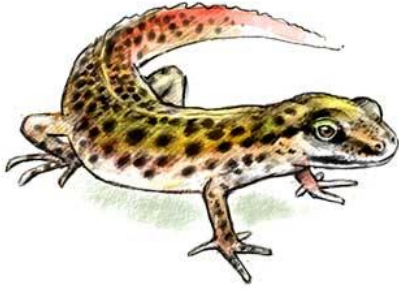

Rond elf uur kwamen de moties in stemming en bleek “onze” motie met algemene stemmen aangenomen te zijn!
Voor velen een opluchting!

Hanneke

Observatie van een transformatie, een vervolg

In het vorige nummer van de Gidsengids kon u een leuk verslag lezen van Tineke Eitink over haar avonturen met de watersalamander. In reactie daarop kreeg ik enige weken geleden een verslag van dhr. Richard Struijk, een van onze oudere leden. Hij beschrijft hierin zijn ervaringen met het opkweken van watersalamanders.

Salamanders vangen en hun nakroost opkweken.

Mijn ervaringen met salamanders gaan terug tot de veertiger jaren. In de oorlog dus. We woonden in Amsterdam en daar was altijd wel wat te beleven.

Bewegingsvrijheid had ik als puber voldoende. Waar nu grote stadswijken liggen, zoals Slotervaart, struinde ik door het boeren- en waterrijke land. Gewapend met schepnet en emmer. Fiets met houten banden.

Veilig, vlug, voordelig.

Vroeg in het voorjaar toog ik op pad opzoek naar waterdieren.

Salamanders ving ik altijd wel en nam die mee naar m'n kamer, waar enkele aquaria stonden, 60x40x40. Overal geschikt voor.

Ik spreek uiteraard over de kleine watersalamander.

Van de grote had ik nauwelijks gehoord.

Wanneer ik in de Gidsengids lees "zwom de grote salamander onrustig heen en weer" kan er snel een misverstand ontstaan. Het betrof de grootste larve van de kleine watersalamander.

Mannetje en wijfje zijn, zeker in de paartijd, gemakkelijk te onderscheiden. Wijfjes zijn lichter bruin en hebben onder de buik een oranje streep. Het mannetje oogt veel donkerder en heeft talloze zwarte vlekken. Onder de buik zit eveneens een orangerode streep, maar alles is meer "aangezet". Al snel zien we, hoe zich op de rug en staart een huidplooi ontwikkelt, waardoor de heer gemaal nog groter lijkt.

Het mannetje volgt het wijfje onverdroten. Zodra ze even een pas op de plaats maakt, houdt ook het mannetje de pas en wellicht ook de adem in. De staart wordt als het ware dubbel gevouwen en krachtig en snel heen en weer bewogen. Naar men zegt wordt zo een geurstroom in de goede richting "geblazen". Deze activiteiten kunnen enkele dagen aanhouden en het is zaak dan regelmatig bij het aquarium te gaan zitten.

Wat doet het mannetje? Ineens komt uit zijn anale opening een vuilwit draadje, een spermapakketje. Het wijfje beweegt zich rustig erover heen en zuigt dit met haar geslachtsopening op. Daarna nemen de rituelen snel af en begint het wijfje een geschikte plaats te zoeken om haar eitjes af te zetten.

Ik had altijd veel waterpest en hoornblad in de bak. Met wat geluk en oplettendheid kun je zien hoe het wijfje op een stengel gaat zitten. Met de achterpootjes worden een of meer blaadjes naar elkaar gedrukt. Het eitje is altijd "zelfklevend" en zit meteen vast. Na een aantal dagen,

afhankelijk van de watertemperatuur, komt een ongeveer 1 cm. groot salamandertje tevoorschijn. Deze kiest het ruime “sop”. De duidelijk uitstaande kieuwen zijn van meet af aan goed zichtbaar.

Een zuurstofpompje, zoals genoemd in het verslag, is overbodig en zelfs ongewenst. De kleine watersalamander is gewend in licht vervuild en niet al te zuurstofrijk water te leven. Het is geen dier van snelstromend water in een beek. Voedselrijk, eutroof water staat garant voor een snelle groei. Op Terschelling, waar ik ooit hoofd van een school was, vond je soms al te kleine salamanders vanwege de voedselschaarste in het duinwater.

Watervlooien vind je in voedselrijk water mits het maar zuurstofrijk is. Uit mijn jongensjaren herinner ik me, ik spreek dan over vóór de oorlog, hoe

ik gefascineerd was door de rode kleur van de daphnia's, de watervlooien. Ik wist in een gracht grote aantallen te zitten op een plaats waar, naar ik thans vermoed, rioolwater instroomde. Ik had al snel een grote emmer propvol. Triomfantelijk toog ik huiswaarts en zette deze in het schuurtje. De volgende dag ging ik naar m'n schat.

Wat een teleurstelling. Om nooit te vergeten. Een vieze soep trof ik in de emmer aan, zonder enig spootje van leven.

De mooie, rode watervlooien waren veranderd in vieze, stinkende bleke betten. Dit was een van mijn eerste lessen, die ik nooit zal vergeten.

Menig IVN-er zal wel even de wenkbrauwen hebben gefronst bij het lezen van het schijfje komkommer, dat door een kenner was aanbevolen. Hoewel ik hier nooit van gehoord heb, wijs ik het idee niet meteen af. Om jonge visjes of larven van voedsel te kunnen voorzien, kweekte ik destijds zgn. infusoriën of afgietseldiertjes (protozoën). Je stopt een bosje hooi in een flinke pot met water en zet deze in de zon. Ze zijn microscopisch klein, maar salamanderlarven groeien er goed van. Uiteraard gaan ze later over op steviger kost, zoals daphnia's, cyclops, tubifex (kleine rode wormpjes) en enchytreeën.

Wellicht heeft u hier nooit van gehoord, maar dit witte wormpje was bij aquariumliefhebbers erg populair. De wetenschappelijke naam is Enchytraeus albidus (alba=wit). Ik kweekte deze, schier onmisbare diertjes, in een soort houten gereedschapskist gevuld met potgrond. Van een liefhebber kreeg je een kluitje wormpjes, stopte dit in de aarde met voeding. Mijn moeder kookte voor mij wat pap, niet zozeer om dik en rond te worden, maar als voedsel voor m'n levende have. Ik dekte het geheel af met een glasplaat, want ook dit zijn werken der duisternis.

Wie goede tuinaarde vermengt met broodkruimels en het geheel met wat compost afdekt, is van succes verzekerd. Houdt de kweek op kamertemperatuur.

Tineke Eitink zag kans de drie salamanderlarven aan de groei te krijgen. De grootste larve werd onrustig, laat ze ons weten. Zolang de dieren nog kieuwen hebben, zullen ze de neiging om in de nazomer het water te verlaten onderdrukken. Gevaarlijker wordt het wanneer de volwassen salamanders zich ophouden boven de waterlijn. Ik had altijd een glasplaat op het aquarium. Een kleine spleet is wenselijk voor de luchtverversing. Zodra per ongeluk de glasplaat iets verschuift, kruipen ze uit de bak en zoeken hun heil elders. Het mag dan zo zijn, dat er mensen op dit ondermaanse rondscharrelen, die zeggen geen probleem te hebben met de dood, ik nog wel. Niet voor niets wordt in de Bijbel de dood "de laatste vijand" genoemd. Verscheidene salamanders lieten in mijn kamer het leven. Verdroogd en gemummificeerd onder een plint. Ja, al doende leert men. En als je nu de afsluiting perfect geregeld had en constant bewaakte? De salamanders wilden eruit, kregen op den duur een opgeblazen lichaam en konden niet meer duiken. Deze dieren voerde ik met regenwormen uit de hand. Maar desondanks: de dood was het eindje. En dat willen wij toch niet?

Overigens bedenk wel, dat we te doen hebben met beschermde dieren en dat we dus in ons omgaan daarmee niet kunnen doen en laten, wat we willen.

Nog iets te vragen?

Bel gerust naar de Knalhutte 4776686 of naar Oostkapelle 0118-581287

Veel natuurgenoet!
Richard Struijk

Bijeenkomst groene vrijwilligersgroepen Twente september 2014

Aardedonker was het die avond in Borne. Het regende ook nog. Gelukkig was de TomTom in staat om ons tot vlak voor het Kulturhus te brengen, waar de bijeenkomst zou zijn. Na een tijdje zoeken in het grote, bijna verlaten gebouw, vonden we de ruimte voor deze bijeenkomst. Zo'n kleine 30 mensen van verschillende organisaties waren aanwezig. Mieke, Ineke en Ruud waren er namens IVN Enschede.

Het centrale thema van deze avond was 'organisatorische vernieuwingen'. Dit werd als volgt aangepakt.

De eerste vraag was: Met welke organisatorische vernieuwingen ben je bezig? Daarna werden de stappen besproken, die je daarvoor moet nemen. Onderwerpen zoals wat vind je lastig, welke beren zijn er onderweg en welke suggesties kun je doen voor oplossingen, kwamen aan de orde. Ook werd de vraag gesteld of adviseurs van de Sesam Academie eventueel kunnen helpen. Hans Akkerman van de Sesam Academie was aanwezig. Hij vertelde wat de Sesam Academie kan betekenen voor vrijwilligersgroepen. Als ik het goed begrepen heb willen zij gratis groene vrijwilligersgroepen adviseren.

Deze avond had voor mij een bijzondere opzet.

De tafels in het midden werden vol gelegd met foto's van allerlei verschillende onderwerpen. Daaruit moest iedereen een keuze maken aan de hand van de vraag 'welke foto symboliseert je organisatie nu en die in de toekomst?' Iedereen moest kort vertellen, waarom hij die foto had uitgekozen. In 3 werkgroepen werd een plan de campagne uitgewerkt: van doel (volgens de SMART formulering) naar mijlpalen en acties, die daarvoor in de tijd nodig zijn.

Na de terugkoppeling werd nog gevraagd of ondersteuning door Natuur en Milieu Overijssel of de Sesam Academie iets voor je eigen vrijwilligersorganisatie zou zijn.

Bij de rit terug naar huis regende het gelukkig niet meer, zodat we makkelijk Borne weer uitkwamen.

Ruud

Een in nevelen gehulde start van een mooie cursus...

Zaterdagochtend 27 september pakte ik in alle vroegte mijn fiets uit de schuur om op pad te gaan naar het begin van een, naar ik hoopte, mooie cursus. Buiten was het flink mistig en alvorens ik mijn huis afsloot, greep ik nog snel mijn camera mee. Wie weet kwam ik nog wat mooie plaatjes tegen onderweg. Op de oprit stond ik nog even stil bij een paar mooie webben, volgehangen met prachtige druppels. Wonderlijk hoe sterk zo'n web is, om zóveel water te kunnen dragen! Maar daar ging het niet om deze dag: ik werd om negen uur verwacht op hof Espelo voor de cursus voor

Landschapsgids, georganiseerd door IVN en Landschap Overijssel. Dus kom op Celia, op de pedalen! Wat een feestje trouwens om zo 's morgens vroeg door de mist te fietsen. Hier en daar kwam ik een enkele sportieveling tegen die ook zo zijn missie had deze vroege zaterdag, maar verder genoot ik van de eenzaamheid en de rust. Zeker toen ik eenmaal de bebouwde kom achter me had gelaten. Uitslapen op zaterdag is altijd erg lekker na een hectische week, maar ik voelde me vandaag toch echt een bofkont dat ik dit vroege uur mocht meemaken. Eenmaal op hof Espelo aangekomen, voelde ik me haast Roodkapje in het mistige bos. In het weitte vlak bij het koetshuis stonden een paar koeien in het dampige gras te grazen. Een prachtig verstillend tafereeltje.

Vlug maakte ik nog wat foto's. Toch handig als je altijd te vroeg van huis gaat. Dan heb je nog tijd voor dit soort uitstapjes. En zo zag ik al gauw de eerste andere deelnemers aan komen rijden. Het leverde een mooi plaatje op!

Toch wel wat koud geworden, ging ik binnen op zoek naar koffie. Al snel stroomde de gezellige ruimte vol met de andere cursisten

en de seniorgidsen. Vandaag zou de eerste dag wezen van een serie zaterdagen en donderdagavonden waarin ik samen met de andere cursisten hoop te leren hoe ik een goede natuurgids kan worden. Dat hopen we te leren door een aantal heel praktische vaardigheden te leren/ontwikkelen. Zoals bijvoorbeeld hoe je jezelf presenteert, hoe je omgaat met feedback, hoe je een (natuur)verhaal vertelt, en zo nog meer van dat soort handige vaardigheden. Maar ook een stuk groene

theorie zal niet ontbreken. Dat deel neemt onze eigen Hanneke voor haar rekening. En ik moet zeggen, er valt nog heel wat van haar te leren, als ik voor mijzelf spreek. Kennis van plant en dier, van groot tot klein. Maar ook kennis van verschillende landschapsvormen.

Gelukkig hebben we een prachtige map gekregen met daarin een hoop informatie, die tijdens de cursus ook nog aangevuld wordt met van alles.

De kop is er inmiddels vanaf; de eerste zaterdag en donderdagavonden zitten erop. Er zijn kleinere werkgroepjes gevormd om zo gericht en in kleiner verband te kunnen groeien en ontwikkelen in kennis en vaardigheden, gericht op een door de deelnemers zelf gekozen gebied. Mijn keuze ging uit naar het Aamsveen. Ik ben een mens dat van verhalen houdt. En als ik op het Aamsveen ben, komen die verhalen als vanzelf naar boven geborreld. Verder is het natuurlijk ook een prachtig gebied waar van alles te zien en beleven valt. En ik heb al heel wat geleerd! Tot nog toe vind ik het een uitdagende en inspirerende cursus! Hier ga ik zeker wijzer van worden. En of ik een goede landschapsgids zal worden... de tijd zal het leren. Van één ding ben ik inmiddels wel overtuigd, na deze cursus ben ik nog lang niet uitgeleerd. De natuur is zo'n mooi en groots wonder, waarin altijd wel weer iets nieuws te ontdekken en te leren valt.

Celia Horst

Wandelen met de kinderen van de basisschool.

Gidsen die de kinderen iets bijbrengen in veld of in het bos of park.

Het is prachtig om te doen. Deze kinderen hoeven natuurlijk niet alles te doen of te onthouden, maar ze hebben van alles toch wel iets meegekregen in die kleine hoofdjes, dat mij toch verbaast.

Laatst trof ik nog een meisje (nu 7 jaar), die wist dat er verschillende eikenblaadjes waren van de Zomer-, Winter- en de Amerikaanse eik. Ook kon ze nog verschillende soorten bomen op noemen. Met de insecten was ze heel alert dat vond ze heel fijn.

Dat is toch knap, ze zat vorig jaar nog bij mij in een groepje, en nog niet zo lang geleden trof ik haar bij de school en ze herkende mij!

Nou hier doe je het voor toch. Dat je zo iets mag meemaken.

Bertus Pothast

Een hotel in het Ledeboerpark

Voorgaande jaren hadden we altijd een rechthoekige bak, gemaakt van twee plaatjes glas die werden bijeengehouden door een paar houten balkjes. Dit was ons “Wormenhotel”. We lieten de kinderen zien hoe de regenwormen hun gangetjes groeven en zo zand en aarde, blaadjes en takjes langzaamaan door elkaar husselden. Een mooi ding, dat wormenhotel! Een nadeel van deze bak was dat hij zwaar was en dat het glas nogal eens knapte doordat er te veel druk op de glazen plaatjes kwam tijdens het transport. Dit jaar hadden we een cilindervormig hotel. Een stuk minder kwetsbaar en veel handzamer. De kinderen konden goed aan alle kanten bekijken hoe en wat er allemaal gebeurde in dat, in hun ogen, wat rare hotel.

Meestal als ik met de kinderen door het park wandel op weg naar de plek waar we meer over de regenworm gaan vertellen, vraag ik aan de kinderen wie er wel eens in een hotel heeft gelogeed.

Ik nodig ze dan uit om hun ervaringen te vertellen.

Hoe zag het er uit? Wat kon je er zien en beleven? Wat at je daar?

En dan kom je bij de wormenbak en vertel je over de regenworm.

Hoe die ook op vakantie is met zijn familie en tijdelijk logeert in dit grappige hotel, gemaakt van zand en aarde. Met als diner een heerlijk dor blaadje en wat sprietjes gras. Geweldig om die snoetjes dan te zien! En ze zijn er altijd voor in om nog wat nieuwe gasten te zoeken.

De een durft ze beter te pakken als de ander. En ook het van dichtbij bekijken van zo’n worm is voor sommigen best een spannend iets.

Maar leuk is het zeker!

Dit jaar kreeg ik, toen ik zag hoe snel die wormen een en ander door elkaar mixten, het idee van een cake bakken. Daarvoor moet je ook eerst allerlei ingrediënten door elkaar mixen. Eigenlijk is dat ook wat die regenwormen doen. Ze maken een prachtig voedzame bodem waarop allerlei planten goed kunnen groeien. Zoals wij van een stuk boter, suiker en een stel eieren een lekker beslag maken, zo doet de regenworm dat met zand, aarde en plantenresten.

Celia Horst

Op de foto kun je zien hoe Hanneke het hotel aan de kinderen laat zien.

De regenworm en zijn moeder

*Er was een regenworm in Sneek
die altijd naar de sterren keek,
en fluisterde: hoe schoon, hoe schoon!
Zijn moeder zei: Doe toch gewoon,
kijk naar beneden naar de grond,
dat is normaal, dat is gezond,
kijk naar beneden, zoals ik.*

*En toen? Toen kwam de leeuwerik!
Het wormpje, dat naar boven staarde,
zag hem op tijd en kroop in d'aarde,
maar moe die naar beneden keek,
werd opgegeten (daar in Sneek).*

*Dus doe nooit wat je moeder zegt,
dan komt het allemaal terecht.*

Annie M.G. Schmidt

Voorwandelen op de Lonnekerberg, zaterdag 4 oktober 2014.

De start was om 9.30u.

Prachtig weer, bijna zomers. Uit eindelijk waren we met 11 liefhebbers die de berg introkken. Onder leiding van Jisk Holleman en Sjouke van de Zee, ging het in eerste instantie eendrachtig de paden op

maar een eindje verder splitste zich de groep.

Hanneke, Henk B, Mieke, Els, Ineke, Tineke, gingen met Jisk op de begaanbare weg en Henk K, Ietje en ondergetekende gingen met Sjouke op sjouw. Aan het eind kwamen we wel weer bij elkaar.

Veel variëteiten aan paddenstoelen hebben we gezien en werden door sommigen gefotografeerd en opgeschreven en zelfs met de moderne techniek “ingesproken”, om het plaatje bij het praatje te hebben.

Vol verwondering staan we telkens weer, hoe in de schepping alles met elkaar samenhangt.

Na een wandeling van ruim 2 uur hebben nog even wat nagepraat en hen die zondag de IVN-wandeling gingen doen succes gewenst.

De voorspellingen van de weersomstandigheden waren duidelijk minder en zo was het ook.

Henk Kaspers en Wim Pauw

Paddenstoelenwandeling op 5 oktober

Tijdens de jaarlijkse “voorloop” op de vorige dag hadden we prachtig weer, maar de zondag begon regenachtig. Gelukkig klaarde het na een half uur op zodat we niets te klagen hadden. In totaal waren we met een groep van 15 belangstellenden die zich c.a. 2 uur door het bos bewoog. Waarmee ik wil zeggen dat het woord “paddenstoelenwandeling” eigenlijk niet juist is, want men schuifelt langs en door het bos.

Wie wandelt ziet bijna niets.

Wat dit jaar opviel was de rijkdom aan Gele stekelzwammen. We zien ze nu ook op plekken waar ze niet eerder voorkwamen. Ze breiden hun

gebied blijkbaar uit, en dat is verheugend. We vonden op verschillende plekken erg veel Sappige koraalzwammen, die door hun schutkleur pas zichtbaar worden als je op één knie zakt. Dan ziet men er steeds meer. De Lonnekerberg is duidelijk geen terrein voor Amanieten.

We vonden 4 Roodbruine slanke amanieten en 1 Parelamaniet.

Op een dode boom, vlak bij de splitsing, troffen we een weelde aan Korstzwammen aan: Waaierkorstzwam, Gele korstzwam en Houtskoolkorstzwam. Ook mooie exemplaren van de Echte Tondelzwam. Boleten en Russula's zijn in oktober bijna verdwenen.

We vonden slechts de resten. Op een dode Grofplaatrussula had zich een groep witte Poederzwamgasten gevestigd. Heel interessant.

Eén Boleten-soort die we wel aantreffen is de Gele ringboleet (zie afbeelding), die je kunt vinden onder larixbomen. Ze zijn trouwens ook te vinden in de berm van de Bergweg, voorbij het hek van het Landschap.

Verdere vondsten: Witte kuifzwam, Gele ridderzwam, Doolhofzwam, Witte koraalzwam, Geweizwammetje, Aardappelbovisten, Sponszwam, Parelstuifzwam, Witte kaaszwam, Blauwe kaaszwam en een aantal erg moeilijk op naam te krijgen plaatjeszwammen.

Wat mij betreft een zeer geslaagde paddenstoelenmiddag.

Sjouke van der Zee

Verslag Nacht van de Nacht d.d.25-10-2014 Gehouden op Hof Espelo.

Met soms een enkel spatje regen hadden we uitstekend weer (alweer voor het derde jaar op rij, daarvoor deed ik nog niet mee), totaal niet koud. De organisatie van Landschap Overijssel in samenwerking met I.V.N. was weer prima in orde. Plus minus 140 kinderen zijn er op af gekomen, uiteraard vergezeld met moeder/vader, opa/oma, ooms/tantes.

Eerst koffie, toen route voorlopen, posten innemen (er waren er 10) en overleggen waar we met twee mensen de post zouden bemannen en gelijk de breekstaafjes neergelegd of opgehangen in struik of boom.

Thema; Communicatie van nacht/avond dieren.

Teruggekomen soep met broodjes, fruit etc.

Om half zeven onze plekken weer opzoeken, het was nu nog licht (zomertijd).

Nacht van de Nacht loopt nu zo'n tien jaar en is opgezet om de lichtvervuiling op Aarde met name in het Westen onder de aandacht te brengen, destijds opgezet door milieu organisaties. De start op het erf van Hof Espelo begon met een fluisterspelletje voor de wachtende kinderen.

Als uit te beelden dieren hadden we als eerste de Glimwormpjes en vervolgens de Bosuil, Vos, Vleermuis, Mol, Wolf, Kraanvogels, Boomkikker en tenslotte de Das.

Dit keer voor de kinderen een route waarbij ze de glimwormpjes moesten volgen, dit in de vorm van breekstaafjes die licht geven in het donker in allerlei kleuren, eigenlijk zonder zaklampen maar dat viel niet mee.

Celia en ik hadden de Wolf om uit te beelden en over te vertellen. Celia kon er twee uur over vertellen, tekens weer een nieuwe groep. Wij zaten bij/in de Splitterbox = waar in de Tweede Wereld oorlog de Messerschmidts gecamoufleerd opgesteld stonden in een kuil.

Celia stond op de rand, ik beneden in de kuil als een Wolf soms te huilen. Ik had van karton een Wolvenkop gemaakt en als ogen hadden we twee breekstaafjes geplaatst. Na het verhaal van Celia gingen men de Wolf zoeken en scheen dan met mijn zaklamp op de Wolvenkop verderop. Een keer een reactie van "Oh... hij is van karton".

De wat ouderen onder ons weten vast hoe de Wolf heette.

Er kwamen leuke reacties b.v. Celia zei dan "weten jullie hoe een wolf huilt" en dan deed iedereen mee, daarna antwoordde ik meestal.

Van de volwassenen kreeg ik regelmatig te horen dat men e.e.a. goed georganiseerd vond en leerzaam, dat is toch wat we met zijn allen willen bereiken.

Om negen uur was het zo'n beetje ten einde en was er nog een nacht wandeling voor volwassenen georganiseerd door Hanneke.

Al met al een zeer geslaagde avond!!!

Jeanette Eisma.

Stiltewandeling in de Nacht van de Nacht

Het is al weer meer dan 10 jaar traditie dat Landschap Overijssel op Hof Espelo een kinderactiviteit organiseert in de Nacht van de Nacht. De nacht van de Nacht is het landelijke moment om aandacht te besteden aan de stilte, rust en duisternis in de nacht, die in de moderne wereld nogal in het gedrang kunnen komen.

Ook al weer heel wat jaren is het traditie dat er een groepje IVN-ers mee werkt aan die activiteit. Omdat het zo leuk is zijn dat er in de loop van de jaren steeds meer geworden. Ongeveer zes nu.

Al een paar jaar vond ik het jammer dat we hiermee alleen iets te bieden hebben voor ouders met kinderen in de basisschoolleeftijd. Ik heb gezocht naar ideeën om ook iets voor volwassenen en eventueel middelbare scholieren te doen.

Mijn eerste plannen waren helaas niet aanvaardbaar voor de beheerder, Harry Koster, omdat hij vond dat er niet nog meer verstoring in het nachtelijke natuurgebied mocht komen.

Daarom heb ik deze herfst een route uitgestippeld die over zo veel mogelijk zandwegen in de buurt van Hof Espelo gaat en maar een kort stuk door het reservaat loopt. Dit vond Harry wel geschikt.

Marjan Wagenaar heeft hiervoor een gids gezocht die meer getraind is in natuurbeleving dan kennisoverdracht: Alice van Keulen. Ze bleek het terrein ook heel goed te kennen van wandelingen bij daglicht.

Omdat het de eerste keer was mocht ik ook mee.

Alice legde voor de groep van start ging uit dat het de bedoeling was om het grootste deel van de tocht stil te zijn en alleen nu en dan te stoppen om wat te vertellen en wat voor te lezen. In principe zouden we ook geen zaklampen gebruiken.

We liepen eerst over de drukke oprit van Hof Espelo en langs het verlichte fietspad met veel verkeer erlangs. Daarna gingen we de dieper wordende duisternis en stilte in over een zandweg.

Het is heel apart om zo lang stil met een groep mensen te lopen die je nauwelijks hoort en ziet. We zullen elkaar nooit op straat herkennen of zo.

Zo te lopen vond ik heel rustgevend, voor sommigen zal het meditatief geweest zijn. Alice stuurde daar ook voorzichtig een beetje heen met een paar verhalen die ze voorlas en momenten om stil te staan luisteren of de omgeving in je opnemen.

Je merkt echt dat je steeds zekerder loopt en aan het donker went, er is nog best wat te zien. Je ruikt en hoort echt meer.

Dan ervaar je ook meer en meer dat het absoluut niet stil is op Hof Espelo en omgeving. Enorm veel verkeerslawaaï gaat steeds meer opvallen, hoe stiller en rustiger jij en je mede wandelaars worden.

Het licht van een fiets met een goede koplamp bleek iets enorms, dat je van heel ver aan ziet komen.

In zo'n wandeling is het klaterende water van een beekje onder een brug en de geur van naaldbos een hoogte punt

We zagen ook een echte glimworm! Voor mij een cadeautje omdat ik de hele avond voor de jeugd over glimwormen verteld had. Waarschijnlijk was het een larve, want voor volwassen dieren was het niet de tijd van het jaar. We hebben een poging gedaan het diertje met de zaklamp te zoeken, maar konden hem niet vinden. Toen speet het me eigenlijk van al dat storende licht dat nergens goed voor was, maar ons wel verblindde.

Tegen het eind van de wandeling kwamen we door weilanden en was de lucht juist wolkeloos geworden. De sterrenhemel die we toen boven ons zagen was fantastisch! De Melkweg was helder te zien. Nieuwe maan kan heel bijzonder zijn.

Alice en ik vonden de route, die meest over brede zandwegen liep heel geschikt. Op bospaden raakt zo'n groep in het donker teveel uit elkaar als iedereen achter elkaar moet lopen.

We denken dat, als we het nog eens doen, we beter om 8 uur kunnen starten, want na elfen nog bij het koetshuis zijn vonden we niet ideaal. We willen dan bij het parkeerterrein aan de ingang starten. Dan hoeven de wandelaars ook niet door de drukte van de kinderactiviteit de oprijlaan af te lopen.

We hebben heel even na gepraat met de deelnemers en er waren er een paar die meer een wandeling om naar uilen te luisteren of reeën te zien verwacht hadden. Toch hadden ze het leuk gevonden.

Zelf vond ik het (als veel pratende natuurgids) eigenlijk wel een leuke ervaring dat het ook anders kan. Zonder veel te zeggen kan een wandeling kennelijk boeiend genoeg zijn!

Misschien moeten we er volgend jaar een gemengde wandeling van maken, met natuurbeleving en waar mogelijk ook wat kennis. Je bent natuurlijk altijd afhankelijk van wat je ziet en hoort. Dit jaar waren dat geen uilen of reeën maar de prachtige sterren hemel en een glimwormpje.

Nachtelijke stilte wandeling: een belevenis dus.

Hanneke

“Poelen pompen”

Met deze fraaie alliteratie als onderwerp in circa 68 mailwisselingen tussen Hanneke en IVN- en EnHoe-vrijwilligers heeft zich vanaf eind september tot eind oktober een ‘modderig gevecht’ afgespeeld in de Eschmarke en Aamsveenzone ten oosten van Enschede.

Verklaar je nader hoor ik u denken. Welnu, nadat in zomerperiode van dit jaar een groep vrijwilligers met veel enthousiasme en doorzettingsvermogen zo’n 70-tal poelen in de genoemde zone inventariseerden en beoordeelden op geschiktheid voor het voortbestaan van de BOOMKIKKER, waarom het hier allemaal gaat, moest daar een vervolg op komen. Dat vervolg werd door onze voorzitter Hanneke aangeduid met: Poelen Pompen.

De initiator van deze actie, Mark Zekhuis, bioloog in dienst van Landschap Overijssel, beoordeelde naar aanleiding van de inventarisatie en het fraaie rapport dat daarover werd samengesteld, dat een aantal poelen (zo’n 12-tal) bij wijze van experiment leeggepompt moesten worden om de boomkikker betere kansen te geven. (Kijkt u over het hoe en waarom daarvan nog eens op onze site:

<https://ivn.nl/afdeling/enschede/poeleninventarisatie-eschmarke-en-bij-het-aamsveen> en <https://ivn.nl/afdeling/enschede/poelen-leegpompen-vervolg-op-poeleninventarisatie>)

Zo gezegd, zo gedaan! Wel, ik kan u verzekeren in dat ‘zo gedaan’ zit de angel. Zo moeilijk kan het niet zijn zult u denken, een poel leegpompen. Je bestelt een aannemer/loonwerker, die komt met werktuigen en dan pompen maar!

Bert Schuring/Erik Manden, stoere loonwerkers, kwamen, zagen en pompten! Maar wij, vrijwilligers van IVN en EnHoe, iets minder stoer misschien, kwamen, zagen en gingen bijkans ten onder in de modder..... Onze taak was om uit de nog aanwezige, niet of nauwelijks door de pomp weggezogen, modder de laatste overblijvende vis weg te halen. Nou dat bleek een gevecht te worden. Gewapend met emmers leverden we een strijd tegen het opkomende kwelwater en tegen het in

balans blijven in de zuigende modder. Overigens niet te lang evenwichtig stilstaan, want dan zat je zo vastgezogen en moest je jezelf (of met behulp van een 'lotgenoot in de blub') trachten aan de duistere zuigende

krachten van een modderpoel te ontworstelen! Voorwaar een avontuur en met een, voor sommigen onder ons, niet altijd even fortuinlijke afloop: volgelopen laarzen en van top tot teen onder de modder! Toeschouwers streden dan tussen gevoelens van medelijden en lacherigheid, dat zult u begrijpen!

Zo 'modderden' we voort en we mogen gerust stellen dat er met inzet van alle krachten is geprobeerd om dit experiment, tot nu toe, maximaal te doen slagen!

Hartelijke dank is hier op z'n plaats voor Hanneke van Dorp en Martin Hoek, die steeds weer regulerend en enthousiasmerend ons lieten weten waar en hoe we konden helpen. Dank ook voor alle vrijwilligers die meehielpen, of van plan waren mee te helpen. Want soms bleek de poel nog niet droog, of was er een defect aan de pomp en kon je niet anders doen dan onverrichter zake huiswaarts te keren.

We kijken uit naar de toekomst en hopen de boomkikker voor de komende jaren te mogen blijven zien, maar wellicht meer nog, te mogen blijven horen!

Jan Willem Visschers.

Colofon

De Gidsengids verschijnt
3 keer per jaar.

Redactiemedewerkers:

Celia Horst-Geijtenbeek
Zweringweg 32
7545 CW Enschede
e.: celia@jfhorst.nl
☎ 053-4343648

Lidmaatschap IVN

De contributie bedraagt voor:
IVN-leden € 15,00 per jaar
huisgenootleden € 3,50 per jaar.
De minimale bijdrage voor
donateurs is € 12,00.
Opzeggen: schriftelijk vóór 1
december

IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83
t.n.v. IVN Enschede

website:

www.ivn.nl/enschede

Webbeheerder:

Jan Willem Visschers
e.: jwvisschers@gmail.com
☎. 053-4765535

Instituut voor Natuureducatie en
duurzaamheid, afdeling Enschede.

Bestuur

Voorzitter:

Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104,
7535 DD Enschede
e.: hanneke_van_dorp@planet.nl
☎ 053-4780392

Secretariaat en ledenadministratie:

Mieke Vlierhaar
Bergweg 27, 7524 CT Enschede
e.: m.vlierhaar@home.nl
☎ 053 433 69 90

Penningmeester:

Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
e.: dendirk@home.nl
☎ 053 4311364

Leden:

Ineke Muijser
Broekheurnerring 619
7544 TN Enschede
e.: w.h.muijser@kpnmail.nl
☎: 053- 4762518

Ruud Sluijter
Springendalhoek 36
7546 GT Enschede
e.: ruuds36@gmail.com
☎ 053-4770271

KOPIJ - voor 13 februari 2015 - KOPIJ
sturen naar: celia@jfhorst.nl

